DOI 10.31909/26168820.2019-(41)-10
УДК 821.09-1 Лиса (477. 74)

*Галина РАЙБЕДЮК**

БІБЛІЙНИЙ КОД ЯК ОСНОВА ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ ПОШУКІВ БЕССАРАБСЬКОЇ ПОЕТЕСИ ГАЛИНИ ЛИСОЇ

Запропонована розвідка актуалізує одну з важливих наукових проблем сучасної гуманітаристики – дослідження літературного тексту крізь призму біблійної антропології. У статті з'ясовуються шляхи комунікації авторської свідомості бессарабської поетеси Галини Лисої з біблійним першоджерелом; виявляються духовні основи її художнього мислення та ключові модуси біблійного дискурсу творчого доробку в межах індивідуальної естетики та національного філософського й культурологічного контексту. Окреслюється кореляція теоцентричної / антропоцентричної художньої картини світу поетеси, означується динаміка стильової адаптації біблійних структур в авторському тексті, виявляється його естетична самодостатність; характеризуються шляхи транспонування проблем Святого Письма на рівень суб'єктивних рефлексій і художніх узагальнень; аналізуються іманентні ознаки (ідейно-змістові, композиційні, образні) художньо-естетичного ряду авторських версій Книги Книг у творчій практиці поетеси; досліджується детермінованість її лірики ідеями Біблії крізь відповідні конфігурації вираження авторського «Я». Автор статті резюмує, що біблійний вимір творчого доробку Г. Лисої засвідчує домінування у змістовому полі її лірики широкого спектру гуманістичної проблематики та національно-екзистенційних тематичних домінант, обґрунтовує доцільність і перспективність обраного напряму дослідження естетичної природи художньої творчості поетеси.

***Ключові слова**: біблійний канон, Бог, гуманізм, пафос, діалог, жанр, молитовні мотиви, авторський текст.*

Постановка проблеми в контексті сучасної науки та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. У парадигмі сучасного літературознавства після радянського методологічного «голоду» (С. Андрусів) з його монополією атеїстичної соцреалістичної естетики (радше неестетики) інтерес науковців до християнського контексту української літератури в її перманентному розвитку є цілком закономірним, об'єктивно зумовленим. Відомо, що офіційна ідеологічна доктрина категорично не сприймала подібні тексти, кваліфікуючи їх однозначно як «ворожі», «естетично незрілі» тощо. Тим часом Біблія, за словами І. Бетко, давала бездержавній українській культурі «той шуканий ідеал і духовну підтримку, яких митці не знаходили в реальному житті. Писання допомагало зміцнитися у вірі як у свого Бога, який дає сили і творчу наснагу, так і в свій народ, його життєві потенції»[1]. Незважаючи на активне звернення багатьох дослідників останніх десятиліть до сакральних текстів, вони поки ще недостатньо осмислені, прокоментовані й прописані в нинішньому літературознавстві. Отже, вимагають усебічного та ретельного наукового вивчення й теоретичного опрацювання. Головним чином сказане стосується тих митців слова, чия творчість структурована біблійним першотекстом.

Саме до таких майстрів пера належить талановита бессарабська поетеса Галина Лиса (1948-2018) – авторка семи збірок високохудожніх віршів («Сільська мадонна», «Моя соломинка», «Дивоквіт любові: Пісні», «Ехо душі», «Свіча», «Доля», «Слово – не птах...»), котрі досі не попадали в поле зору професійної критики. Вона усе життя

---

* *Райбедюк Г. – кандидат філологічних наук, професор, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Україна; e-mail: raibedyuk@ukr.net*

[1] Бетко І. П (1999), *Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії XIX – початку XX століття,* Зелена Гура-Київ : Національна академія наук України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка, С. 25.

прожила в рідному селі Зарічне Татарбунарського району (Татарбунари – районний центр на півдні Одещини. – Г. Р.), вела усамітнений спосіб життя. Її лірична героїня великою мірою автобіографічна – звичайна сільська жінка, заглиблена в щоденні турботи, але сповнена глибоких почуттів. Поетеса оспівує любов до рідної землі, до батьківської оселі, материнську долю, справжнє кохання. Більшість її віршів – філософське осмислення життя в різних його проявах. Лірика Г. Лисої – це багата й проникла образність і своєрідне бачення світу. В ній відображено вічні цінності: любов, добро, духовність, красу. Національний колорит і вроджена духовність, сильне особистісне начало й глибокий ліризм – органічні складові індивідуальної творчої манери поетеси. Центральні теми її лірики – Бог і Любов; основне джерело художнього світу – Святе Письмо. Дослідження духовних основ художнього мислення Г. Лисої та ключові модуси біблійного дискурсу в її творчому доробку активізує означені вище тенденції сучасного літературознавства, з одного боку, й уперше вводить до наукового обігу художній доробок талановитої бессарабської авторки – з другого. Істотно також, що статтю підготовлено у межах наукового проекту Ізмаїльського державного гуманітарного університету «Регіональна література і живопис етнічних груп Українського Придунав'я як засіб формування колективної ідентичності локальног соціуму»» (наказ МОН України № 1466 від 28. 12. 2018).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фахове вивчення творчої спадщини Г. Лисої поки перебуває на початковій стадії. На сьогодні фактично відсутні не тільки ґрунтовні розвідки про істинні естетичні обрії її художньогоо світу, але й локальні чи оглядові публікації. Гранична скромність поетеси була на заваді її публічного входження до загального літературного процесу, який останніми роками в Придунав'ї помітно активізувався. Г. Лиса навіть передмови до своїх збірок писала особисто. Звертаючись до читача, вона завжди просила Бога «благословити Слово»: «Дорогий мій читачу! Я знаю: моральні перемоги не зараховуються, тому прошу прийняти моє звернення на захист Слова, яке я виряджаю до тебе. З Богом!»[2]. Творчість Г. Лисої поки для науковців, як, власне, й для широкого загалу читачів, залишається *тerra incognita*. Тому в плані аналізу останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання порушеної проблеми, можна вести мову лише про методологічні праці (М. Бердяєва, І. Бетко, Т. Бовсунівської, Н. Копистянської, Г. Сковороди, І. Мірчука, В. Яніва та ін.), які визначили теоретичні засади наших спостережень та узагальнень щодо біблійних паралелей у творчій практиці поетеси.

Наукові завдання статті. Основними завданнями статті вбачаємо з'ясування шляхів комунікації авторської свідомості Г. Лисої з біблійним першоджерелом; аналіз інтегральних і типодиференційних характеристик традиційних образних структур та жанрів у її художньо-естетичній системі на основі репрезентативного художнього матеріалу, виявлення присутності біблійного тексту на рівні індивідуального стилю та шляхів творчого самовияву поетеси, структурування біблійної матриці ліричного наративу Г. Лисої (молитовно-сповідальні мотиви, євангельський пафос, експліцитні форми інтертексту (біблійні паралелізми, прецедентні образи, епіграфи, титули), сакральний хронотоп, маркована лексика тощо), декодування специфіки функціонування жанрових біблійних канонів (молитви) в контексті авторських самоозначень поетеси.

Мета статті – дослідити спектр ідейно-естетичних функцій біблійного чинника як сутнісного маркера авторського тексту Г. Лисої. Враховуючи регламентовані межі студії, об'єктом вивчення обираємо лише дві збірки («Доля», 2004; «Слово – не птах...», 2005), репрезентативних з огляду на порушену нами наукову проблему.

Виклад основного матеріалу дослідження. Художня творчість Г. Лисої представляє біблійну тематику, що оприявнює на рівні змісту тему Бога в широкому мотивному спектрі й формально структурує євангельсько-духовну заряджeність тексту. Екзистенціал літературної присутності поетеси співмірний передусім із прагненням

---

[2] Лиса Г. П. (2004), *Доля : вірші*, Одеса : Друкарський дім, С. 4.

ліричної героїні з'єднатися з Богом шляхом розчинення в ньому власної свідомості та повсякденного тривіального життя у спілкуванні з Творцем: «*Боже! Навчи мене жити / Сьогоднішнім днем. Одним. / Ромашкою в полі житнім, / Райдугою над ним…*»[3]. Відтак для розв'язання буттєвих проблем (як насущних, так і вічних) вона закономірно обирає релігійні моделі творчого самовияву, маніфестуючи містичний досвід єдності з Усевишнім, поширює його і на власне життя («*Господи, дай мені Мужності / Сьогодні жити... Сьогодні жить*»[4], і на історію всього народу, своє нації як духовний процес, визначений Богом («*Господи! Прости!». Вся Україна / В кожній помолилася душі...*»[5]. У цьому сенсі лірику поетеси можна вважати художньою ілюстрацією відомої філософської тези М. Бердяєва про те, що «Бог є повнотою, до якої не може не прагнути людина»[6].

Світомислення Г. Лисої виразно марковане різними видами біблійного інтертексту (прецедентні образи, євангельський пафос, жанри тощо), що у своїй цілісності оприявнюють містичне почуття єдності людини з Абсолютом. Йдеться не просто про наскрізні мотиви, пов'язані з біблійними сюжетами чи іншими християнсько-релігійними атрибутами. Її поезія є проявом глибокої віри в християнські цінності, зумовленої багатьма факторами особистих якостей характеру й розуміння сенсу творчості, за її ж словами, як місію утверджувати «*Божих заповідей силу»*. Поетеса спонукає читачів «почути» Бога, виконувати його моральні імперативи, зробити їх основою своїх повсякденних вчинків. Тож, закономірно, що смислову матрицю її авторського тексту визначає творчий діалог з ідеями та образами Книги Книг. Відтак наскрізна проблематика творчості (*Бог, Віра, Вічність, Любов, Добро, Милосердя*) текстуалізує сенсоутворюючі світоглядні категорії, осмислені нею виключно на гуманістичних засадах, окреслених в Євангелії від Матвія такими словами: «Шукайте ж найперше Царства Божого й Правди його…» (Євангелія від св. Матвія: 6, 33)[7].

У власному самоокресленні – передньому слові до збірки «Слово – не птах» – Г. Лиса однозначно визначає сутність поезії як «слова благодаті», «вселенської любові», як потреби творити добро на землі й утверджувати «правду – мудру і всесильну». При цьому вона заручається словами преподобного Макарія Великого: «Зле слово і добрих робить злими, а добре Слово і злих перетворює в добрих». Заключні слова «Звернення до читача» можна потрактовувати як стрижневий біблійний код її авторського «Я»: «*Будьте добрими. Любіть одне одного*»[8]. Вочевидь, християнські гуманістичні істини і є підставовими для поетеси щодо розуміння суті дарованого Богом таланту писати вірші, «настояні любов'ю до людей».

Апологетизована Г. Лисою віра в Бога не була формальною (поверховою), а глибоким внутрішнім переконанням і чинним філософсько-естетичним пріоритетом. У Біблії вона вбачала основне джерело сенсу людського буття загалом, а свою творчість – свого роду уроком «слово Боже серцем розуміть». У вступному слові до збірки «Доля» вона зізнавалась, що її власне призначення на землі – у «чаші істини Божої». Осмислена й піднесена поетесою як естетична вартість апологія морального начала Святого Письма засвідчує тяглість релігійних традицій українців, котрі, як справедливо стверджує І. Мірчук, взагалі ніколи «не тримаються невільничо самої форми, зовнішніх признак, а стараються збагнути суть самої віри»[9]. Рідкісно чиста, самозречена натура Г. Лисої знайшла в означеному ракурсі творчого самовияву своє повне екзистенційне завершення. Воно виявилось на багатьох рівнях авторського тексту як містичне провидіння, що його не під силу пізнати *racio* в осягненні вічних істин, тобто сутності Бога:«*Йому, Володарю над*

---

[3] Там само, С. 25.

[4] Лиса Г. П. (2004), *Доля : вірші*, Одеса : Друкарський дім, С. 26.

[5] Лиса Г. П. (2005), *Слово – не птах... : Вірші*, Ізмаїл : СМИЛ, С. 47.

[6] Бердяев Н. А. (2003), *Дух и реальность*, М. : ООО «Издательство АСТ»; Харьков : Фолио, С. 586.

[7] *Біблія або Книга Святого Письма Старого й Нового Заповіту*. (2002), Київ : Українське Біблійне Товариство, С. 1074.

[8] Лиса Г. П. (2005), *Слово – не птах... : Вірші*, Ізмаїл : СМИЛ, С. 6.

[9] Мірчук І. (1942), *Світогляд українського народу : Спроба характеристики*, Прага, 21 с.

нами, / Не сміємо протистоять...»[10]. Свого часу Г. Сковорода з цього приводу писав: «Той, що побачив усередині себе [...] Царство Боже, – такий пізнав себе, знайшов у мертвому живе, у темряві світло…»[11].

Християнська визначеність ліричної героїні, її детермінованість ідеями Біблії розкривається в поезії Г. Лисої через відповідні конфігурації вираження авторського «Я», зокрема, через парадигму займенника «я»: «... слово “Бог” я серцем розумію»; «Боже, навчи мене жити»; «Дай, Боже, мені пораду...». Таких прикладів у ліриці поетеси чимало. В подібних смислових контекстах «це коротке слово-поняття (займенник. – Г. Р.) виходить далеко за межі займенникового сенсу і насправді містить у собі потужну сугестивну силу спадковості, живлену й активовану пам’яттю як запорукою тяглості історичних та культурних традицій, і водночас – потенцію самоусвідомлення як самовирізнення персонального буття»[12]. Наративне «Я» поетеси-християнки, котра свято сповідує підставові цінності Книги Книг, зафіксоване у назвах багатьох творів («Божий промисел», «Боже, знаю...», «О Господи...», «Вірую», «Спасибі, Господи, за все...», «Читаючи Біблію» та ін.), а переважно у змістових акцентах лірики, котра за своїми текстовими й художньо-естетичними характеристиками асоціативно близька до біблійного джерела. Ці творчі настанови авторка відкрито декларує у вірші «Читаючи Біблію...», що, за її словами, «вчить любить, прощати і при тім / Повторяти пройдене щоразу. / На зубок вивчати розділ «гріх, / «Совість», «Правда», «Людяність» і «Віра»[13].

Крізь усю творчість Г. Лисої наскрізно проходить Шевченкова настанова «людей і Господа любить», що визначає онтологічно-екзистенційний тип її тезаурусу, авторську верифікацію Бога як трансцендентного буття, його перебування у «гідності й блискові» (М. Гайдеггер) реального світу. З цією метою вона нерідко використовує епіграфи як важливий засіб «прирощення» власного тексту впізнаванними біблійними асоціаціями, у такий спосіб настроюючи реципієнта на відповідний ідейно-емоційний лад, увиразнює глибину буттєвої ситуації, що визначає сюжетику того чи того твору. Так, до одного з програмових віршів («Просив поет...») за епіграф узято слова Т. Шевченка: «*Мені ж, мій Боже, на землі / Подай любов…*»[14].

Активно вводячи до смислового контексту своїх віршів біблійний текст, Г. Лиса апелює безпосередньо до Бога-Отця, Спасителя, що мислиться нею як уособлення всіх людських чеснот, вічних істин. «Художньо осягаючи обездуховлене життя («*байдужість, заздрість, злість, суєтні дні...*»), вона через комунікацію з Усевишнім генерує його сенсом смислове поле власного тексту, визначаючи моральні критерії духовної сутності ліричної героїні, котра значною мірою опосередковує позицію самої авторки. Тому подекуди апологетизовані нею ідеї Святого Письма мають дещо декларативний характер: «*О, Господи! Прийми мої вірші, / Я знаю: Ти – Любов, Ти – Дух, Ти – Сила...*»[15]. Однак переважно вони звучать природно й переконливо: «*... В проблемах земних тривог / І один ти у полі воїн, / Коли в твоїм серці Бог*»[16].

Продовжуючи й розгортаючи в руслі особистих інтенцій і світоглядно-естетичних пріоритетів національну та світову агіографічну традицію, Г. Лиса активно послуговується генологічним кодом Святого Письма. Наскрізний молитовний пафос, яким перейнято її лірику, зчитується із формозмістової єдності багатьох віршів. Просякнутість Божою всеприсутністю оприявнює жанрова природа творів. З одного боку, це зовнішній біблійний код творчого самовияву поетеси, тобто цілком усвідомлена співвіднесеність авторського тексту з літургійним (про це свідчать й самі назви творів: «Молитва»,

[10] Лиса Г. П. (2004), *Доля : вірші*, Одеса : Друкарський дім, С. 12.
[11] Сковорода Г. С. (2005), *Твори : у 2 т., т. 1 : Поезії. Байки. Трактати. Діалоги*, Київ : Обереги, С. 415.
[12] Тарнашинська Л. Б. (2010), *Українське шістдесятництво : профілі на тлі покоління (історико-літературний та поетикальний аспекти)*, Київ : Смолоскип, С. 9.
[13] Лиса Г. П. (2004), *Доля : вірші*, Одеса : Друкарський дім, С. 40.
[14] Лиса Г. П. (2004), *Доля : вірші*, Одеса : Друкарський дім, С. 22.
[15] Лиса Г. П. (2005), *Слово – не птах... : Вірші*, Ізмаїл : СМИЛ, С. 7.
[16] Лиса Г. П. (2004), *Доля : вірші*, Одеса : Друкарський дім, С. 8.

«Молитва Ярославни»). Водночас очевидною є латентна розчиненість у тексті Божественної сили й усемогутності, на яку уповає лірична героїня. Тобто йдеться не стільки про представлення Бога як онтичної субстанції, скільки про нього як екзистенційну сутність, його безпосередню участь у житті людини. Подібні інтенції виражає наскрізний діалог ліричної героїні з Усевишнім, що сягає корінням барокової літератури: «*Дай Боже сил мені не помилитись, / Не змінити на золото мідь*»[17].

Художня аксіологія Г. Лисої репрезентує новозавітного Бога як творця й опікуна людини (євангельський «добрий пастир»). Звідси й традиційні етикетні форми відомих у Біблії молитовних жанрів, у яких звернення до Бога виповнює риторичний простір тексту[18]. Чимало віршів поетеси можна диференціювати як самодостатні в естетичному сенсі зразки адаптації біблійних жанрових різновидів традиційної молитви: покаянної («*Боже Правий, мене прости*!..»), прохальної («*Дай, Боже, сил перенести напасті*..»), подячної («*Спасибі, Господи, за все...*»). Цілком імовірно, що подібні епістемологічні характеристики літературної молитви зумовлені прагненням авторки будувати духовні мости, де, за її ж словами, «*фундаментом три святі слова, / Три: Спаси-Бі, Люблю. І Прости*»[19]. Істотно, що ключові лексеми, котрі дешифрують авторський текст поетеси в аспекті біблійних аналогій, написані завжди з великої літери. Це своєрідний графічний прийом сакралізації зображеного й вираженого.

У доробку Г. Лисої превалюють вірші, наближені до прохальної молитви. Дещо зредуковані елементи біблійного канону осмислюються й презентуються нею як змістовий рефрен, свого роду навіювання, як культурологічний код, а водночас і акумулювання власного духовного світу. Наведемо одну з багатьох можливих художніх ілюстрацій – вірш із промовистою назвою «Молитва»: «*... Дай Боже перед Тобою / Свій відмолити гріх. / Дай сили мені в падінні / Піднятись! Й життя своє / Дай мудрості й розуміння / Сприймати таким, як є. / Дай визнати за основу, / Дякувати за все. / Благослови на СЛОВО, / Що в люди Любов несе...*»[20]. Істотно, що в подібних текстах, котрі варто сприймати як світоглядно-естетичне кредо, авторка апологетизує наріжні постулати християнського віровчення. Звідси й наскрізні мотиви добра («*... Щоб Добро процвітало навкруг*»), любові («... Любов – означає Бог»), вірності й незрадливості («Не дай Господь, наступить час Іуди»), совісті та сумління («*Боже ! Дай Совість...*»). Фундаментальні біблійні істини поетеса сприймала як аксіоматичну вісь буття, про що неодноразово засвідчувала особисто: «*... Боже мій, / Що все хороше, що в мені – від Тебе...*»[21]. В її роздумах-одкровеннях «Слово – як Небо» читаємо: «*Я вірю, що людина ніяк не може перейти життя, не замисливщись над біблейськими заповідями ... Бо слово – це Бог, а Бог – це Любов. Це життя*»[22].

Аналізуючи наближені до біблійних канонів художні твори Г. Лисої, спостерігаємо властиву українській літературній традиції закономірність. По-перше, відмінно від суто релігійних творів, авторка у своїх віршах веде вільний діалог із Богом: «*Боже, знаю: ти мене бачиш, / Знаю, чуєш слова і думки, / Я надіюсь, мені ти пробачиш, / Я до Тебе з проханням таким...*»[23]. Тому з погляду жанру вони не тотожні релігійним етикетним текстам, зокрема, традиційним панегірикам Творцеві. По-друге, тяглість традиції засвідчує презентований поетесою національно-екзистенційний вимір сакрального, виведення на одну площину тексту рівновеликих для неї істин: «Бог і Нація». Прохально-сповідальні мотиви в подібних віршах поступаються темам Богобереженої України: «*З Україну нашу славну, / За рідний батьківський поріг / Молитви шепчуть Ярославни...*»[24].

[17] Там само, С. 9.
[18] Бовсунівська Т. В. (2003), *Молитва як літературний жанр*, Дивослово, № 7, С. 3–8.
[19] Лиса Г. П. (2005), *Слово – не птах... : Вірші*, Ізмаїл : СМИЛ, С. 27.
[20] Лиса Г. П. (2004), *Доля : вірші*, Одеса : Друкарський дім, С. 26.
[21] Там само, С. 7.
[22] Лиса Г. П. (2005), *Слово – не птах... : Вірші*, Ізмаїл : СМИЛ, С. 29.
[23] Лиса Г. П. (2004), *Доля : вірші*, Одеса : Друкарський дім, С. 8.
[24] Лиса Г. П. (2005), *Слово – не птах... : Вірші*, Ізмаїл : СМИЛ, С. 60.

Біблійна знаковість розширює асоціативне поле лірики Г. Лисої і через такий органічний текстуальний код, як лексичний рівень мови. Важливу ідейно-естетичну функцію тут виконують слова і в їх номінальному, й у метафоричному значеннях, що формують смислове осереддя сакрального культу, структурують духовну енергетику твору: *віра* (*«Хай святиться віри правота»*), *вічність* («Що приходяще, а що справді вічне»), *молитва* (*«Дай мені молитви силу»*), *свіча* (*«Свіча любові вічної палає»*), *душа* (*«І душа до людей будувала мости»*), *доля* (*«Як долею судилось – так живу»*) й под. У контексті загальних Божих поучень поетеса виокремлює біблійний образ Хреста як найважливіший знак віри, спасіння людини, її Всевишнім дане призначення на землі: *«Слава Богу за все! Негараздам назло / Я свій Хрест понесу! Я і бідна-багата, / Моїм спонсором Небо одвічно було!»*[25].

Одним із біблійних маркерів лірики Г. Лисої є часопросторові координати творчого самовияву. В архітектоніці її авторського тексту на особливий статус претендує сакральний хронотоп, що формує євангельський пафос твору, наближений до тональностей агіографічної літератури. Репрезентація часопросторових візій тут узалежнена від християнізму як підставової якості світогляду поетеси. Іманентною складовою сакрального поля її авторського тексту виступає опозиція сакральне / профанне, що зазвичай зумовлює характер розв'язання двох філософсько-поетичних тем: часу і смерті. Оскільки тривалість життя-випробування людині невідома, їй «належить замислитись над сенсом самого поняття часу, розпорядитись відведеним їй невідомим терміном з огляду на швидкоплинність часу та його незворотність»[26]. Бога як посередника між «цим» і «тим» світами поетеса наділяє катарсисною, відроджувальною силою: *«Всьому свій час. Не маєм права / Просить: хай Чаша обмине, / Одне благайте: «Боже правий, / Помилуй і прости мене»*[27].

Темпоральний код лірики Г. Лисої, як і біблійного тексту, позбавлений ознак лінійності й співмірний із непроминальністю, що її найповніше акумулює ключова лексема *вічне* (її інваріант *нетлінне)*, якою у різних образних контекстах просякнуті ліричні медитації поетеси (*«Час виправлять у Вічність путь»*). Творчість Г. Лисої переконує, що поняття часу в художньо-філософській системі митця «це, по суті, його концепція життя і людини, розуміння вічного і дочасного, стійкого і мінливого, красивого і потворного, його шкала цінностей»[28]. Буття особистості в художньому осмисленні поетеси параметрується з Абсолютом, відтак основним об'єктом її рефлексії стає «дорога в вічність» (дорога до Бога): *«Вічних істин не стерти. І знову / Час будує в духовність мости»*[29].

Художня проекція біблійного тексту на ліричний доробок Г. Лисої виконує важливу ідейно-естетичну функцію в межах її індивідуальної естетики. Йдеться про важливий гуманістичний урок поетеси, співмірний із наскрізними сповідально-молитовними інтонаціями, добростверджувальними мотивами: *«В ПРАВДІ – сила! Й не варто просити / В Бога слави, а чи добра, / Лише мудрість просіть, щоб вміти / розрізняти добро від зла»*[30]. Теоцентричне й антропоцентричне начало буття маніфестують онтологічний, екзистенційний і водночас трансцендентний синтез: *«Хоч кличе ще Небо – за крилами туга / Та доля на суші мене вигляда...»*[31]. Визнаючи фіксацію локального простору й матеріального часу, поетеса акцентує сакральну темпоральність, апологетизуючи позаемпіричні величини, співмірні з біблійними істинами: *«Пошли мені, Боже, МУДРІСТЬ / Істину розуміть. / Господи! Дай мені Мужність / Сьогодні*

---

[25] Лиса Г. П. (2004), *Доля : вірші*, Одеса : Друкарський дім, С. 12.

[26] Соловей Е. С. (1998), *Українська філософська лірика*, Київ : Юніверс, С. 85.

[27] Лиса Г. П. (2004), *Доля : вірші*, Одеса : Друкарський дім, С. 13.

[28] Копистянська Н. Х. (1993), *Художній час як категорія порівняльної поетики,* Київ : Наукова думка, С. 185.

[29] Лиса Г. П. (2005), *Слово – не птах... : Вірші*, Ізмаїл : СМИЛ, С. 27.

[30] Лиса Г. П. (2004), *Доля : вірші*, Одеса : Друкарський дім, С. 35.

[31] Там само, С. 42.

жить...»[32]. Художній час в авторському тексті поетеси, таким чином, пов'язується насамперед із духовними універсаліями. Відповідно хроноструктура виконує тут не прикладну, а концептуальну роль.

Висновки. Отже, створена Г. Лисою авторська модель світу поставала із тексту Біблії на ґрунті «християнської доктрини транссубстанції» (Н. Фрай). Ідеться не стільки про використання мотивів християнської есхатології чи про створення нею специфічної сакральної атмосфери художнього тексту, як про органічний код Божої істини. Поетеса репрезентує художню картину українського Космосу, а її ліричнa героїня оприявнює ментальну рису нації, котра «віссю відношення життя робить не саме життя, але щось вище за нього, якусь його «трансценденцію», ідею чи ідеал, що перевищує границі життя»[33]. Таким чином, апологетизація християнської моралі Г. Лисою – не тільки звернення до Біблії як сутнісного джерела структурування власного тексту; це передусім своєрідний світ, побудований на духовних цінностях, певною мірою самозречення поетеси від світської суєти. Цей аспект концепції Бога текстуально близький до важливих біблійних заповідей: «Люби Господа Бога свого всім серцем своїм і всією душею, і всією своєю думкою» (Євангелія від св. Матвія: 22, 37)[34].

Художній дискурс Г. Лисої, попри очевидні змістові й формальні паралелі з біблійним першоджерелом, артикулюється у перетині таких різновекторних начал, як людське й Боже, плотське й духовне, інтимне та соціальне, універсальне й національне. Означений поліструктурний асоціативний ракурс поетики визначає один із сутнісних перспективних напрямів декодування авторського тексту Г. Лисої в його ідейно-естетичній цілісності й художній довершеності.

REFERENCES

Berdjaev V. A. (2003). *Duch i realnostj* [Spirit and Reality]. M.: OOO «Isdatelstvo AST»; Charkov: Folio, 679 p. [in Russian; in Ukrainian].

Betko I. P (1999) *Biblijni sygety i motivi vukrainskiy poesii XIX – potchatku XX stolittja* [Biblical subjects and motifs in Ukrainian poetry of the 19 th and early 20 th centuries]. Selena Gyra-Kyiv: Nazionalna akademija nauk Ukrainy, Institut literatury im. T. G. Tschevtschenka, 160 p. [in Pokska; in Ukrainian].

Biblija abo Kniga Svjatoho Pysma Staroho j Novoho Sapovity (2002) [The Bible or the Book of Scripture of the Old and New Testaments]. Kyiv: Ukrainske Biblijne Tovaristvo, 1376 p. [in Ukrainian].

Bovsunivska T. V. (2003). *Molitva jak literaturnij ganr* [Prayer as a literary genre], Divoslovo [Dyvoslov**o**], № 7, p. 3-8 [in Ukrainian].

Kopystjayska N. H. (1993). Chudognij tschas jak katehorija porivnjalnoji poetyki [Time in fiction as a category of comparative poetics]. Kyiv: Naukova dumka, p. 184-200.

Lysaya G. P. (2004). *Dolya : virschi* [Fate: poems]. Odesa: Drukarskiy dim, 234 p. [in Ukrainian].

Lysaya G. P. (2005). Slovo – *ne ptach... : virschi* [Word is not a bird ...: poetry]. Ismail: SMIL, 164 p. [in Ukrainian].

Mirtschuk I. (1942). *Svitohljad ukrainskoho narodu: Sproba charakteristiki* [Worldview of the Ukrainian people: Attempt of characteristics]. Praga, 21 p. [inTschechija].

[32] Лиса Г. П. (2005), *Слово – не птах... : Вірші*, Ізмаїл : СМИЛ, С. 24.

[33] Янів В. (1995), *Релігійність українця з етнопсихологічного погляду*, Основа, 28 (6), С. 146.

[34] *Біблія або Книга Святого Письма Старого й Нового Заповіту*. (2002), К. : Українське Біблійне Товариство, С. 1098.

Skovoroda G. S.(2005). *Tvori : u 2 t., t.1 : Poesi. Bajki. Traktaty. Dialogy* [Works: 2 t., T. 1: Poetry. Fables. Tractates. Dialogs]. Kyiv: : Oberegy, 528 p. [in Ukrainian].

Solovej E. S. (1998). *Ukrainska filosofska lyrika* [Ukrainian philosophical lyrics]. Kyiv: Junivers, 368 p. [in Ukrainian].

Tarnaschynska L. B. (2010). *Ukrainske schistdesjatniztvo: profile na tli pokolinjaistoriko-literatyrnyjtapoetykalnyjaspekty* [Ukrainian Sixties: profiles on the background of the generation (historical-literary and poetic aspects)]. Kyiv: Smoloskip, 632 p. [in Ukrainian].

Janiv V. (1995). *Relihijnistj ukrainzja s etnopsycholohitschnoho pohljadu* [Religiousness of a Ukrainian from ethnopsychological point of view], Osnova [Basis]. 28 (6), p. 144-163 [in Ukrainian].

Raybedyuk G. The Bible Code as a Basis of Artistic and Aesthetic Searches of Bessarabian Poet Galyna Lisaya

The proposed research actualizes one of the important scientific problems of modern humanities – the study of literary text through the prism of Biblical anthropology. It explores the ways of communicating the author's consciousness of the Bessarabian poetess Galina Lisaya with the Bible as primary source, so as the spiritual foundations of her artistic thinking and key modes of Bible discourse of her creative works within the framework of individual aesthetics and national philosophical and cultural context are revealed. The correlation of theocentric / anthropocentric artistic picture of the world of the poet is outlined, as well as the dynamics of the style adaptation of Biblical structures in the author's text is indicated, its aesthetic self-sufficiency is revealed; the ways of transposing the problems of Holy Scripture to the level of subjective reflections and artistic generalizations are characterized; the immanent features of the artistic and aesthetic series of author's Book of Books versions (ideological content, compositional, figurative) are analyzed in the poet's creative practice; the determinism of her lyricism is investigated by the ideas of the Bible through the corresponding configurations of the expression of the author's «I». An attempt to hierarchize the components of the Biblical matrix of lyrical narrative G. Lisoi is made: the markers of prayer and confessional motifs, gospel pathos, explicit forms of intertextualization (Biblical parallels, case histories, epigraphs, titles), sacred chronotopes, marked vocabulary. The emphasis is placed on the specifics of the functioning of genre Biblical canons (prayers) in the context of author's self-determination of a poet. The author of the article concludes that the Bible dimension of the creative work of G. Lysaya testifies to the dominance in the content field of its wide range of humanistic issues and national existential thematic dominantes, substantiates expediency and perspective of the chosen direction of studying the aesthetic nature of the artistic creativity of the poetess whose scientific reception is at an initial stage.

Key words: *Bible canon God, humanism, pathos, dialogue, genre, prayer motives, author's text.*